

МИЛАН ЦИЛЕТА МАРИНКОВИЋ, СЛИКАР

СВЕДОЧАНСТВО О БУДУЋЕМ

Сваки уметник гради свој свет, а ти светови су различити. Моји протагонисти су попут фамилије неког путујућег позоришта. Људи са маргина, са својим животима, траумама, страховима, радостима, судбинама, живе своје животе на мојим сликама, сусрећу се, разилазе, нестају, па се поново враћају са неком другачијом улогом, на некој другачијој слици... Они потичу из асоцијација на различите градове, жеље, надања, снове... Понекад са њима на моја платна долази и некакав предосећај, траг онога што ће се тек догодити...

Реновиран Централни дом Војске свечано је отворен изложбом слика Милана Цилета Маринковића. Окружени Цилетовим платнима врло брзо стичемо утисак да то и јесте светковина. „Узбудљива боја која осваја сакупљена је овде да би објединила своје чудесне творевине. Његово дело даје ведрину овом прилично тамном свету“ – писао је о Цилету Маринковићу чувени ликовни критичар из Париза Жан Лескур. Нова фигурација, неоекспресионизам су код Цилета спаковани у изразиту индивидуалност. То што је и лаику видљиво у Цилетовом раду, чему се дивимо већ деценијама, јесте неисцрпно врело невероватне енергије. Живост, игра, духовитост и истина – уобичене су у ликовну мисао која лако допире до људи, ликовних ауторитета и сасвим обичних љубитеља уметности. Све то потврђује више од 90 самосталних изложби и више од 200 групних, одржаних у скоро свим већим градовима некадашње Југославије, али и у Француској, Белгији, Америци, Италији, Шпанији, Русији, Шведској... Тој палети „призора“ у сасвим самосвојан свет Цилета Маринковића – придружује се и изложба у Великој галерији Централног дома са називом *Акција, напад, одбрана*.

■ *Какав Вам је осећај у овом реновираном и први пут проширеном галеријском простору Централног дома који је отворен Вашом изложбом? Како су се ту сместиле Ваше слике?*

– Галерија Централног дома је увек била престижна. Још у време мојих студија, седамдесетих година, овде смо често долазили да гледамо неке вредне и важне слике. Сећам се да сам у то време и ја редовно излагао на неким тематским конкурсима које је Галерија организовала. Једном је тема била НОБ у делима југословенских уметника. Мислим да у депоу ове галерије постоји једна моја слика на ту тему. Неко моје виђење партизана, можда ново, као што и на овој садашњој изложби постоји тематски циклус, специјалац, чија је тема војска, а обухвата слике слике *Команда, Маринци и жене ловци, Договор старешина, Летачи великог неба...* Изложбени простор Галерије је додатно увећан поставком у Свечаној сали и Медија центру, тако да је заиста импозантан и пружа савршене могућности да се сагледају моји велики формати.

■ *„Акција, напад, одбрана“ је занимљив, рекло би се и одговарајући наслов изложбе за простор у коме се она дешава.*

– Када смо пре осам месеци уговорили ову изложбу био сам потпуно усхићен. Нисам служио војни рок, због несреће коју сам преживео. А заиста сам свим срцем желео да идем у војску. Чак сам правио и глинене војнике. Био сам убеђен да ћу, ако добро прођем рехабилитацију, отићи у војску и бити неки добри војник Швејк. Слушао сам приче из војске од мог брата, говорио ми је да уметници у војсци имају посебан третман, да могу да сликају, некад по слободном избору, а некад на задате теме, да имају чак и атеље. И ја сам то заиста желео. Због свега тога сам, спремајући ову изложбу, сам себи задао тему. Ушао сам у неку воју дресуру, обавезу, као да служим војни рок, чак сам носио маслинасте кошуље са много џепова, покушавајући да призовем то осећање војника и на прави начин прођем кроз војну тему коју сам изабрао. Да прођем свим тим стазама акције, напада, одбране...

■ *Ви сте, дакле, војни рок служили у претходној години.*

– Јесам, још увек сам у униформи, и ево 24. октобра га завршавам.

■ Судбином одређени или појединачним енергијама обликовани, наши животи се одвијају на различите начине. Шта је то што је одредило Ваш живот, што га је учинило баш оваквим какав јесте? То, наравно, могу бити људи, догађаји, процеси, избори, тренуци...

– У детињству, на неким почецима, нисам имао чак ни представу да ћу се бавити ликовном уметношћу, да ћу бити уметник. Моју судбину је на неки начин одредила поменута саобраћајна несрећа коју сам имао у младости. До тог тренутка био сам потпуно заинтересован за спорт. Чак сам био голман у пионирима ОФК Београд. После саобраћајне несреће веома дуго сам био у болници и ту сам почео да цртам. Како сам био скоро сав окован у некакав огромни гипс, почео сам да цртам по њему. Моја докторка Мирјана Живкуцин била је одушевљена када је видела те цртеже. Онда су почели да ме одводе на радну терапију. Био сам окружен бојама, четкама, платнима – и сећам се да сам био прилично срећан. Да сам се лепо забављао. Већ тада је почела да настаје моја серија *Слике из белих соба*, само су слике на том самом почетку биле више поетичне и лирске, није било јаког колорита. Током гимназије, а ишао сам у Шесту мушку, код Лиона, похађао сам и часове сликања. Касније сам сазнао за школу у Шуматовачкој... На крају сам уписао Академију. На том неком путу, о коме вам говорим, сам се и потпуно одредио да postanем сликар.

■ *Негде 1968. године имали сте прву самосталну изложбу, 1972. завршили сте студије сликарства. Како су Вам из те перспективе младости, пуне снаге, идеја, идеала – а ипак без искуства, изгледали живот, свет, уметност, а како вам се све то данас чини – са искуством? Колико се човек промени?*

– У време студија, младости, ведрине, веома сам волео да се дружим. Имао сам много добрих пријатеља. Чини ми се да је то време било другачије од овог садашњег. Знао да нам, рецимо, да се добро проведемо, дружимо, новац није био преко потребан. И кад нисмо имали пара, увек се нешто дешавало. Кад је неко од нас имао новаца, имали смо га сви. А онда смо стално мењали те улоге. И увек је за све нас било свега довољно, по принципу – када имам ја, имају и моји пријатељи. Академију сам завршио 1972. године, у класи моје професорке Љубице Цуце Сокић. Она је увек волела то што радим, иако је било потпуно другачије од онога што раде мој колеге са класе, а било нас је троје.

Ово време живљења има неку опорост у себи, нешто што ме тера да се одређујем, пристајем... Некада су то односи са људима, некад свакодневица, са различитим ситуацијама у којима се налазимо. Чак ми се чини да је у томе Париз, ипак, мекши. Тамо сам некако ушуткан. Или сам се само навикао на ту врсту односа.

■ *Не верујем да треба тражити поруку у неком уметничком делу, али сам прилично убеђена да својим радом уметници покушавају нешто да саопште. Каква је Ваша прича?*

– Када сам се определио за сликарство, тај мој сликарски миље градио сам стално додајући нове слике целинама које већ унутар њега постоје. То се види и на овој изложби, где су изложене понеке од слика из циклуса *Пропазница*, *Група*, *Бициклисти*, *Жена*, *Плажа*, *Музичари*, *Модискиња*... моја чувена тема, неисцрпна. Када погледате историју уметности видљиво је и да су сви велики сликари имали своје сталне теме. У Паризу смо живели у близини Пикасовог музеја. Обишао сам, иначе, све његове друге музеје широм света. И ту се сусрећемо са оном чувеном, народном, коју често умет да поменем – свако буши своју бургију.

■ *Уметник испољавајући своју креативност, увек ствара неки свој свет. Ко су житељи Вашег света, зашто су ту... Ђорђе Кадјевић је поменуо да Ви сликате свакодневицу, наизглед сасвим обичне, маргиналне ствари...*

– Сваки уметник гради свој свет, а ти светови су различити. Моји протагонисти су попут фамилије неког путујућег позоришта. Ђорђе има обичај да каже да су то људи са маргина, са својим животима, траумама, страховима, радостима, судбинама... Они живе своје животе на мојим

сликама, сусрећу се, разилазе, нестају, па се поново враћају са неком другачијом улогом, на некој другачијој слици... Они потичу из асоцијација на различите градове, жеље, надања, снове... Понекад са њима на моја платна долази и некакав предосећај, траг онога што ће се тек догодити. Често шетајући неким залуталим улицама Париза, сасвим изненада откривам Београд, делове који ме подсећају на град у коме сам рођен. Та Звездара на којој сам живео, када сам почео да студирам била је страшно далеко од града, а данас су то тек три, четири аутобуске станице... до Дома Војске.

■ *„Узбудљива боја која осваја сакупљена је овде да би објединила своје чудесне творевине. Његово дело даје ведрину овом прилично тамном свету“ – писао је о Вашим платнима чувени ликовни критичар из Париза Жан Лескур. Откуд ведрина, често тако оскудна у свакодневици?*

– Ведрина на моја платна путује из самог мог бића. Она долази из доживљаја путовања, различитих градова, људи. Ту су призори живљења у Америци, Лондону, Валенсији, Паризу, посебно. Али их ја, ипак, сагледавам са дозом оптимизма, која ми је својствена, са дозом радости – која је у мени. Сећам се младости у Београду, америчког сна провоцираног Џемсом Дином, Мерлин Монро, поп-артом. Када сам касније отишао у Њујорк имао сам осећај да је то град као сазидан за мене. Моје визије извлаче моју луцидност, духовитост, и чини се да људи то препознају. Пре неки дан у Галерији је била војна делегација Турске. Турски генерал био је фасциниран изложбом, потпуно га је узбудила та моја жута боја на сликама *Бар*, *Плажа*, *Модискиња*... Рекао ми је да има тако мало уметника који тако храбро могу да користе ту топлину, а ипак интензивну жуту.

■ *Исто тако храбро Ви остајете и опстајете у фигурацији.*

– То је моје виђење сликарства. Нове тенденције су већ прошле. Слика је нешто друго. Сliku увек можете да доживите другачије, из дана у дан. Када смо последњи пут били у Мадриду ја сам један читав дан провео у музеју Прадо, гледајући само једну Веласкесову слику.

■ *Од 1993. године живите у Паризу. Какав је Париз, као рам, оквир, за једну сликарску каријеру?*

– Париз вас некако понесе. Тај град као да има неко своје свевреме. Ту као да упоредо живе сви ранији и садашњи светови. Једном сам са Жиком Лазићем шетао око Лувра. Ту као да се и данас чују дамари живота свих Лујева... Знао да ми је Жика рекао: *Ти никада нећеш пропасти, јер сликаш жене.*

■ *Ви цртате, сликате и, кажу критичари – мислите бојом. Јесте ли некада осетили страх пред белином платна? Како крећете у слику. Да ли и ту важи принцип: акција, напад, одбрана?*

– Ја као да се руководим тим принципом док сликам. То бело платно увек стављам на под велике терасе мог атељеа на 18 спрату у Паризу. Цео Париз је на дну те слике. Непрестано гмижем по тој слици. Платно то све подноси. У другој фази слику подижем и она се онда слика. Некада данима, а некада излети у даху – за пет, шест сати. Тако да је назив изложбе у Дому Војске на неки начин метафора мог рада, а на неки начин – тема. Јер, ја као да нападам то бело платно, а белина се сама по себи брани. Тако су настале све ове слике око нас. Сликар је увек одан прометејском грчу тражења, увек новог, у све сложенијим облицима у којима се материја посредством стваралачке маште јавља. То вам изгледа као улаз у пакао или обећану земљу, тај тренутак када сликар покуша да се зарије у „саму срж материје“. Никада нисам ишао за стварањем маниризованог израза. Компоненту стила израђујем према теми, доживљају или идеји. ■

Драгана МАРКОВИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ